

Yeni tarixin ilk səhifəsi: seçki və quruculuğun strateji məqamları

II MƏQALƏ

Əgər gələcək haqqında düşünürsünüzsə, istədiyiniz sabah olmayacaq.

Con Qolsuorsi
(Nobel mükafatı laureatı)

Yaxın gələcəyin iki mühüm siyasi amili

I məqalədə 7 fevral Prezident seçkilərinin nəticələrinə yaxın perspektivni reallıqları prizmasında baxmağın gərəliyi məsələsi qoyulmuşdu. Orada Prezident İlham Əliyevin strateji olaraq intellektual, informasiya və mədəni həmlə ilə yeni tarixi mərhələdə liderlik fəlsəfəsini və liderlik nümunəsini yeniləşdirməyə başlamasının aktuallığı vurğulanmışdır. Özlüyündə bu proses kompleks xarakterlidir, bir sıra mürəkkəb siyasi, geosiyasi, ideoloji və şəxsi keyfiyyətləri özündə birləşdirir. Həmin bucaq altında seçkinin nəticələrinin çox əhəmiyyətli rol oynadığını dərk etmək çətin deyildir. Məsələnin bu tərəfinə iki faktorun işığında baxmaq faydalı olardı.

Birincisi, seçki Azərbaycan üçün konkret bir tarixi mərhələnin yekunudur. Bu mərhələdə milli ideyaya nail olunmuş və ölkənin davamlı inkişafı təmin edilmişdir. Güclü cəmiyyət quruculuğu özünün yeni səviyyəsinə yüksəlmişdir. Onun başlıca əlamətləri toplumun birliyi və yeni nəslin milli ruhda tərbiyəsidir. Toplumun birliyi (və ya cəmiyyətin həmrəyliyi) indiki mərhələdə kollektiv fəaliyyəti uğura aparən substantiv və funksional faktordur. Milli birlik olmadan II Qarabağ savaşı kimi çətin və mürəkkəb vəziyyətin öhdəsindən gəlmək mümkün deyildir.

Bununla yanaşı, yekunlaşan həmin mərhələdə toplumsal birliyi liderin təmin etməsi əsas rol oynamışdır. Yeni birlik sifariş cəmiyyətin mövcud olduğu tarixi mərhələnin özəlliklərinin dərinlərindən gəlsə də, onun aparıcı, istiqamətverici və təmin edici gücü lider olmuşdur. Liderin fəaliyyəti cəmiyyətdə həmrəyliyi yeni şərtlər daxilində stimullaşdırmış, kommunikativ (ünsiyyət) aspektdə onu yeni səviyyəyə yüksəltmişdir. Buna görə də yekunlaşan mərhələdə cəmiyyətin birliyinin başlıca faktorunun lider olduğu nəticəsini çıxara bilərik. Seçkilərin nəticəsi bunu rəqəmlərdə ifadə etmişdir. İlham Əliyevin 92,12 səs alması cəmiyyətin mütləq əksəriyyətinin Prezidenti dəstəklədiyinin, ona güvənin çox yüksək olduğunu təsbit edir.

Eyni zamanda, həmin nəticə cəmiyyətin sosial həmrəyliklə yanaşı, siyasi həmrəyliyə də malik olduğunu göstərir. Bu isə yalnız liderin fəaliyyətinə verilən kütləvi siyasi qiymət, toplumsal münasibətdir. Deməli, yüksək nəticənin seçki kontekstində başqa anlamı cəmiyyətin siyasi birliyinin nümayişidir. Bu aspektdə İlham Əliyevin qələbəsi həm də Azərbaycanın cəmiyyət olaraq gələcəyə "yatırmaq istədiyi siyasi liderlik krediti"ni ifadə edir.

Cəmiyyətin "siyasi liderlik krediti"

"Siyasi liderlik krediti" ifadəsi lideroloq E.Holländerin daxil etdiyi liderin "etibarlılıq krediti" anlayışından qaynaqlanır. Bu anlayışın kökündə liderin hər hansı qeyri-standart yenilik etmək istəyində cəmiyyət tərəfindən ona olan etibar, yəni sərbəst fəaliyyət göstərmək dərəcəsi dayanır. Toplumun siyasi liderə inamının səviyyəsindən asılı olaraq, onun reallaşdırmaq istədiyi, öncələr müşahidə edilməyən yeniliyə etibar formalaşır. Əgər liderə etibar böyükdürsə, siyasi liderin "kredit" də çoxdur. Bu etibarın fonunda liderin atdığı addımlar müsbət sonuclar verirsə, liderliyə olan etibarlılıq krediti artır, əks halda lideri iflas gözləyir.

Deməli, siyasi etibarlılıq krediti faktiki olaraq toplumun gözləntilərini qarşılamaq məharəti ilə bağlıdır. Bu da avtomatik olaraq məsələni liderlik nümunəsinə aparıb çıxarır. Yeni liderin hansı liderlik modeli üzrə fəaliyyət göstərməsi artıq strateji əhəmiyyət kəsb edir.

Bu baxımdan Azərbaycan cəmiyyəti seçkinin nəticəsi ilə Prezident İlham Əliyevə yeni tarixi mərhələ üçün yüksək etibarlılıq "kredit" vermişdir. Azərbaycan üçün siyasi liderliyin bu krediti dövlətçilik və liderlik nümunəsi baxımından, şübhəsiz ki, strateji mahiyyət kəsb edir. Çünki etibarlılıq kreditinin siyasi aspektdə əsas komponentləri sırasında iki vacib faktor da vardır: siyasi həyatda iştirak dərəcəsi və vətəndaş cəmiyyətinin inkişaf formaları!

7 fevral seçkiləri hər iki faktor üzrə aydın mənzərəni ortaya qoydu. Birincisi, seçkidə fəallıq çox yüksək oldu. Bu da seçkinin Prezidentə etibarlılıq dərəcə-

sinin mükəmməl səviyyədə olmasının göstəricisidir. Nadir cəmiyyətlərdə bu baş verə bilər. İkincisi, Prezident İlham Əliyev 2024-cü ilin yanvarında yerli telekanallara verdiyi müsahibədə vurğulamışdı ki, yekunlaşan mərhələnin başlıca əlamətlərindən biri vətəndaş cəmiyyətinin formalaşmasıdır. Azərbaycanda vətəndaş cəmiyyəti multikulturalizm formasında yaranmışdır. Multikultural dəyərlərin aparıcılıq təşkil etdiyi cəmiyyəti azad vətəndaş toplumu adlandırmaq olar. Seçkilər göstərdi ki, həmin modeli vətəndaşlar tam olaraq qəbul edirlər və onu reallaşdırıran liderə də tam etimad göstərirlər.

Bu fikirlərdən digər mühüm faktor alınır. Yəni, seçkilərin nəticəsi Azərbaycan toplumunun yeni tarixi mərhələ üçün yeni liderlik nümunəsinə sifariş olduğunu göstərmişdir! Bu, həm maraqlı, həm də strateji mənası dərin olan hadisədir! Müəyyən mənada söhbət Azərbaycanın liderlik kontekstində sinqulyarlıq mərhələsinin fəth etməsi modelindən gedir.

Yeni mərhələdə quruculuq və liderlik

Beləliklə, Azərbaycan Prezidenti yeni tarixi mərhələ üçün cəmiyyətin yüksək "siyasi etibarlılıq kreditini" almışdır. Bu, özlüyündə quruculuğun və liderliyin yeni mərhələdə fəlsəfəsini tələb edir. Azərbaycan xalqı bu vəziyyətin öhdəsindən Prezident İlham Əliyevin yüksək səviyyədə gələcəyinə tam inanır. Bunu həm seçkilərin rəqəmlərdə ifadə olunan nəticəsindən, həm də seçkilərdən sonra toplumun İlham Əliyevin qələbəsinə olan reaksiyasından görmək mümkündür. Belə ki, sözün həqiqi mənasında, xalq dövlətin və cəmiyyətin gələcək zəfərlərini yalnız İlham Əliyevin liderliyində görür! Bu, mühüm zəruri bir şərtidir. İlham Əliyevin liderlik nümunəsi Avrasiya üçün bir örnəkdir. Bunun alternativini yoxdur. Deməli, biz 2031-ci ilə qədər olan müddətdə Azərbaycan Prezidentinin yeni tarixi mərhələdə quruculuq modelinin və ona uyğun liderlik nümunəsinin inkişafının şahidi olacağıq. Burada quruculuq və liderlik baxımından hansı əlamətləri əhəmiyyətli saymaq olar?

Yaradıcı cəmiyyət: intellektual, mədəni və informasiyalı vəhdət

Yeni mərhələdə Azərbaycan cəmiyyətinin keyfiyyət transformasiyalarının davam edəcəyi gözlənilir. İlham Əliyev, ümumiyyətlə, fəaliyyətində insan kapitalına önəm veriyindən bu mərhələdə də insanın intellektual potensialının milli sərvətə çevrilməsinin inkişaf edəcəyini proqnozlaşdırmaq olar. Azərbaycan Prezidentinin bu cür "intellektual gedişi" XXI əsrin yeni texnoloji reallıqlarına tam uyğundur. Cəmiyyət intellekti yüksək olan insanların sayəsində müasir tələblərə uyğun davamlı inkişaf edə bilər. Buna görə ki, ölkənin strateji sənədlərində təhsil ön sırada yer alır. Təhsilin yeni modelinin tətbiqi və yüksək peşəkarlığa malik kadrların, xüsusilə gənclərin yetişdirilməsi strateji əhəmiyyəti olan məsələ kimi qəbul edilir.

Digər faktor mədəniyyət sisteminin daha da inkişaf etdirilməsidir. Etiraf olunur ki, XXI əsr mədəniyyətlərin rəqabəti əsridir. Mədəni inkişaf potensialı yüksək

olan cəmiyyətlər bu yarışın qalibi ola bilərlər. Bu isə özlüyündə çoxaspektli mədəni inkişaf modelinin hazırlanmasını tələb edir. Azərbaycanda mədəniyyətin milli zəmində, lakin başqa mədəni sistemlərə də açıq olması kontekstində inkişafı həyata keçirilir. Bunun fonunda yeni mərhələdə mədəniyyətlərarası dialoqun yeni səviyyəyə yüksəldilməsini gözləmək olar.

Nəhayət, üçüncü faktor olan informasiya həmləsi geniş mənə və məzmunə malik prosesi ifadə edir. Bura rəqəmsallığın inkişafı da daxil müxtəlif proqramların reallaşması aiddir. Məsələnin ekoloji aspekti də mövcuddur. Konkret olaraq, "yaşıl iqtisadiyyat"ın formalaşması birbaşa rəqəmsallaşma ilə bağlıdır. Yeni informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının tətbiqi yeni tarixi mərhələnin başlıca istiqamətlərindən biri kimi görünür.

Liderlik nümunəsi: növbəti mərhələ

Seçkilərin nəticələrinə baxanda, İlham Əliyevin 2030-cu ildə reallaşacağı gözlənilən sinqulyarlıq mərhələsinə yeni liderlik nümunəsi ilə fəth edəcəyi gözlənilir. Həmin liderlik nümunəsinin milli, regional, ümumtürk və global aspektləri vardır. Milli miqyasda İlham Əliyevin liderliyinin toplum tərəfindən tam dəstəkləndiyini 92,12 faiz səs aydın əks etdirir. Burada Azərbaycan Prezidentinin XXI əsrin şərtləri daxilində quruculuqla birləşdiriciliyi üzvi surətdə sintez etməsi əsas yeri tutur. Prezidentin yüksək "siyasi liderlik krediti"ne malik olması onu deməyə əsas verir ki, qarşıdakı müddətdə bu istiqamətdə kifayət qədər cəsarətli və səmərəli addımlar atacaq, qeyri-standart yeniliklərin memarı olacaqdır.

Yeni liderliyin regional konteksti də çox aktual və maraqlıdır. İlham Əliyevin region miqyasında aparıcı nümunəvi liderliyi davam edəcəkdir. Azərbaycan Prezidenti cəsarətli layihələri və sülh-yaradıcı fəaliyyəti ilə regionda sabitlik və inkişafın qarantı olmaqda davam edəcəkdir. İlham Əliyevin təşəbbüsü və eksklüziv fəaliyyəti ilə "Qafqaz evi" ideyası reallaşacaqdır. Bununla dövlət başçımızın Cənubi Qafqazda liderliyi tam inklüziv xarakter alacaqdır.

Beləliklə, 7 fevral Prezident seçkilərinin nəticələri prizmasında yaxın perspektiv üçün olduqca əhəmiyyətli vəzifələr meydana çıxmışdır. Azərbaycan, faktiki olaraq, həmin mərhələyə sürətli yeniləşməni davam etdirməklə və onun tələblərinə uyğun liderlik nümunəsi formalaşdırmaqla başlamışdır. Stratejide Azərbaycan dövlətinin məqsədi sinqulyarlıq mərhələsinə fəth etməkdir! Bu mərhələnin fəthi yeni ümummilli liderlik nümunəsini? İlham Əliyevin fəaliyyətinin ümumi fəlsəfi və sinergetik anlamına dərinləndirən nəzər salanda bu suala müsbət cavab vermək olar! Bu, milli, regional, ümumtürk və global səviyyələrdə uğurlu liderlik nümunəsinə böyük ehtiyacın yaranması ilə izah oluna bilər. Bu kontekstdə ən şanslı lider isə İlham Əliyevdir!

Füzuli QURBANOV,
XQ-nin analitiki,
fəlsəfə elmləri doktoru

(əvvəli 1-ci səhifədə)

Məmnunluq gətirən amillərdən biri də odur ki, seçkidən bir həftə keçməsinə baxmayaraq, dövlət başçımızın ünvanına gələn təbrik məktublarının ardı-arası kəsilmir. Hətta, bəzən bizim maraqlarımıza cavab verməyən bəyanatlar səsləndirmiş Avropa siyasət-

dilər ki, hansı haqla oyuncaq dövlətin səbatsız və savadsız rəhbərinin adını dünya azərbaycanlılarının böyük liderinin adı ilə yanaşı çəkirsiniz? Təbii ki, elə düşünənlər də haqlıdırlar. Ancaq biz məğlub etdiyimiz, diz çökdürdüyümüz, kapitulyasiya sənədinə imza atdırdığımız, ordusunu və iqtisadiyyatını sarsıtdığımız dövlət haqqında danışıqarkən hansısa Afrika ölkəsinin rəhbərinin adını çəkməyək axı.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev bu il yanvarın 10-da ölkənin yerli televiziya kanallarına müsahibə verərkən dedi ki, fevralın 7-də keçiriləcək prezident seçkiləri Azərbaycanın yeni mərhələyə qədəm qoyması ilə bağlıdır: "Bu gün ölkə qarşısında duran yeni vəzifələr yeni dövrün vəzifələridir. Biz... ölkəmizin suverenliyini tam bərpa etmişik və Sentyabr hadisələri, əlbəttə ki, ümumi kontekstdən çıxarıla bilməz. Yəni, sentyabra qədər gətdiyimiz yol məqsədyönlü idi, məqsədə hesablanmış yol idi, düzgün yol idi. İstər siyasi müstəvidə, istər hərbi müstəvidə, istər ölkəmizdə gedən proseslər nöqtəyi-nəzərdən bu hadisə bütün işlərimizin, elə bil ki, son nidası idi. Bu gün biz 2024-cü ilə suverenliyini tam bərpa etmiş ölkə kimi, xalq kimi başlayırıq. Həsab edirik ki, müasir tariximizin yeni dövrü məhz sentyabrın 20-dən sonra başlayır".

Gün kimi aydın fikirlər və təkəzə ölkə əhalisinin deyil, dünyanın hər yerindəki soydaşlarımızın səfərbər edilməsinə zəmin yaradan arqumentlərdir. İnanıram ki, bu cümlədəki "səfərbər olmaq" ifadəsi İrəvanda zərrəbinlə "tədqiq ediləcək" və yeni vaxt-şivən qaldıracaqlar. Qoy, olsun!

Bəs biz tərəqqinin növbəti mərhələ-